

Krevet

Aldous Huxley je izračunao da se okruženje tišine godišnje suzuje za trinaest i pol kilometara. Već nije daleko ono doba, kaže, kada će na zemlji tišine potpuno nestati. Bit će sretan onaj tko će ponekad uspjeti, na Himalaji ili oceanu, uživati u polusatnom spokojstvu. Krug intimnosti sve je manji. U zlatnom dobu užitek je bio u tome što je cijela zemlja bila intimna poput voćnjaka. Zato je Thora zlatno doba zvala Edenskim vrtom. Poslije je bilo vladara koji su pokušali u svojim vladavinama sačuvati rajski mir. Jedan od njih bio je i kineski car Jü i, sasvim sigurno, faraon Enhaton. Neobično je što se i ljudsko biće, nestankom intimnosti zlatnog doba, također srazmjerno poremetilo. Kao da je između mira i tišine postojala neka do sada nama nepoznata veza. Ne zna se točno u kojoj je mjeri krug postajao sve užim. Još nedugo je postojalo nekoliko vlastelinskih posjeda, zatim poneki salaš, dvorac, ili cvjetnjak, lugarnica usred šume, ili svjetionik na hridini. Bilo je i onih koji su barem svoje sobice htjeli sačuvati.

Posljednja postaja intimnosti je krevet. Od raja je još samo to ostalo. Iako se čovjek sam protjerao sa zemlje, u ovom malom kutku, u zapećku, još uvijek postoji mogućnost skriti se na trenutak u zlatno doba, i, makar vani brujao auto, u susjedstvu zavijao radio, u nutrini nemir nije nestao, sat još uvijek otkucava, savjest je uznemirena, ali on se može omotati osobitim pokrovom, prileći na jastuk, kao nekad u sjeni ljetnog popodneva, prisloniti glavu na trbuh tigra ispod mirisnog smokvina drveta.

Koordinatni sustav našeg života je stup i krevet. Stup je put prema gore, i to nezaustavivo prema gore, trezvenost i budnost i svjesnost i dan. Stup drži nebo na zemlji, ili, što je isto, zemlju na nebu. Misliti znači biti uspravan i povezivati zemlju s nebom. Biti u krevetu je biti vodoravan, spavati i smiriti se u ravnoteži. Ponovo se uvući u noć, u majku, odakle smo proizašli, svako jutro se roditi, biti stup, i navečer ponovo proživjeti onu metamorfozu od koje nema ništa prirodnije niti zagonetnije, biti vodoravan. Stup je poput osobnosti, krevet je stapanje u zajedništvo. Među supružnicima, kada spavaju zajedno, razmjenjuju se esencije, muškarac i žena se predaju jedno drugome (inkvaliraju, kako kaže

Böhme), zajedničkim spavanjem postaju sličniji, odnosno osobniji, kao što piše Saint-Martain: u sjedinjenju se razdvajati, u razdvajanju sjединiti, *distinguer pour unir*. A kada se čovjek noću probudi, ne može pojmiti razliku između sebe i onoga s kime spava.

Ništa nije shvatljivije od brige kojom je čovjek stvorio krevet, kako je iznad njega sagradio zaštitu, jer kuća je ljuska kreveta, kako je tisućljećima promišljao opruge, madrace, prekrivao ga bijelim pokrivačima, pripremao jastuke od čehanog gusjeg perja i namještao ih na nj, perinu ili deku ili poplun, i nema ništa shvatljivijeg od kulta pranja posteljine, povijanja i glačanja, stavljanja ujutro na prozor, na sunce i na zrak. Svijet je *rupaloka*, kažu Hindusi, mjesto gdje stvari jesu. Kada čovjek zakorači u nečiju kuću, odmah spoznaje u kojem su odnosu domaćini sa zlatnim dobom. Kuće i stanovi su većinom takvi da se ne može ni sjesti, ne postoji niti jedno mjesto osame, samo pomodnost, razmetanje, higijena, ali intimnosti nema. Krevet je nestao, ostao je samo ležaj, ne može se ni svadba, ni vjenčanje održati, niti roditi, niti umrijeti. Od spavanja je ostao samo biološki čin. Živimo bez intimnosti, stan je konačište, biti doma je sentimentalizam. Kajitske smo egzistencije, uvijek

na putu, ali nitko ne zna kamo ide, putovanja i nema, već samo promet. Spavamo na ulici, i na prozore stavljamo zastore, vjerojatno samo zbog lažnog stida.